

Update 3 juni 2021

Duurzaam beter onderwijs

E-learning die aansluit op de interventies van de NPO Menukaart

UPDATE 3 JUNI 2021

In de Handreiking zijn drie interventies toegevoegd:

- Directe instructie
- Technieken begrijpend lezen
- Gesprokentaalinterventies

Deze staan op pagina 6 en 7.

In deze update van onze Handreiking zetten we alle interventies uit de Menukaart van het NPO voor je op een rij.

In **Deel 1** staat een samenvatting van de informatie uit de NPO Menukaart, aangevuld met bij de interventie **passende e-learningcursussen** die je kunt inzetten voor de professionalisering van het team.

In **Deel 2** van deze Handreiking laten we je zien **hoe je professionalisering kunt organiseren en inzetten** ter ondersteuning van de interventies voor blijvend beter onderwijs.

Nationaal Programma Onderwijs
Succesvolle interventies en professionalisering

Bron: NPOonderwijs.nl/po-en-vo/menukaart/interventies-kiezen

e-learning wizard

Lerarenacademie

 Blij in je vak!

Samen werken aan de beste leerkracht voor elk kind

edutrainers

E-learning voor digitale
didactische vaardigheden

A | Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
Voor- en vroegschoolse interventies Jonge kinderen voorschoolse of peuterschoolervaring laten opdoen ter voorbereiding op een succesvolle schooltijd.	+5 mnd. Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst)	☒ ☒ ☒ ☒ ☒ Sterk bewijs Met name effectief bij kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.	€€€€€€ Zeer hoge kosten	Na introductie voor- en vroegschoolse interventies zinvol om de kwaliteit van de interventies te verbeteren, bijvoorbeeld door medewerkers te trainen in de interactie met kinderen. Dit is zinvoller dan het vergroten van de kwantiteit (meer uren) of het veranderen van de fysieke omgeving. Meer informatie (Engelstalig): Early Years Toolkit	<ol style="list-style-type: none"> Gemeenten zijn verantwoordelijk voor VVE en kinderopvang. Inzet van VVE-interventies kan in samenwerking, binnen de bestaande kaders voor verantwoordelijkheden en besteding van middelen. De interventies moeten van hoge kwaliteit zijn. Gekwalificeerd en goed opgeleid personeel is essentieel. Die hoge kwaliteit komt tot uitdrukking in de ontwikkeling van een positieve relatie tussen medewerkers en kinderen, waarbij de kinderen o.a. kennismaken met (voor)lezen, beginnend cijfermatig inzicht ontwikkelen en non-verbaal leren redeneren. Een langere periode (minimaal een jaar) op een voor- of peuterschool en starten op jonge leeftijd (drie jaar) lijken meer effect te hebben dan kortere periodes op een iets latere leeftijd, wat gemiddeld minder resultaten oplevert. Kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte kunnen profiteren van hoogwaardige interventies, vooral als daar kinderen uit verschillende milieus aan meedoen en als deze interventies een sterke educatieve component hebben. 	Cursusaanbod pedagogisch medewerkers en kleuterleerkrachten: <ul style="list-style-type: none"> Knap lastig 2 – 4 jaar* Opbrengstgericht werken Rekenontwikkeling* Spel en begeleiding Taalverwerving en woordenschat
Uitbreiding onderwijs Verlengen van de reguliere lestijd op school en de inzet van gerichte voor- en naschoolse interventies.	+2 mnd. Klein effect (2 maanden leerwinst)	☒ ☒ ☒ ☒ ☒ Gemiddeld bewijs Bij kinderen uit kansarme gezinnen mogelijk meer effect.	€€€€€€ Gemiddelde kosten	Uitbreidingsmogelijkheden: <ul style="list-style-type: none"> - Verlenging van het schooljaar - Verlenging van de schooldag - Extra onderwijs, voor of na schooltijd De extra tijd alleen is niet voldoende, de tijd moet effectief gebruikt worden.	<ol style="list-style-type: none"> Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat de extra tijd zo goed mogelijk wordt benut. Stem de lessen af op de behoeften van de leerlingen en hun niveau. Naschoolse programma's met een heldere opbouw, duidelijke raakvlakken met het reguliere lesprogramma en ervaren en goed opgeleid personeel lijken meer bij te dragen aan de leerprestaties dan andere interventies met extra lessen. Naschoolse interventies kunnen voorzien in intensievere instructie (zie ook Een-op-een-begeleiding). Verrijkende activiteiten die niet direct op het leren gericht zijn, kunnen een positief effect hebben op de prestaties. Dit verband is echter niet duidelijk aangetoond en het effect van de verschillende interventies varieert aanzienlijk (zie ook Sportieve activiteiten of Cultuureducatie). Heb je onderzocht hoe de kwaliteit van het lesgeven en het leren binnen de reguliere schooltijd kan worden verbeterd? Wellicht is het goedkoper en efficiënter om eerst meer wetenschappelijk onderbouwde interventies te introduceren voor de reguliere schooldag. 	Cursusaanbod leerkrachten: <ul style="list-style-type: none"> Afstemming in de les Efficiënt gebruikmaken van de geplande onderwijstijd Lesontwerp: de 4 sleutels voor een effectieve les Strategieën voor denken en leren Verbeteren van instructiegedrag met de Leidraad structurele onderwijsverbetering
Zomerschool Extra lessen tijdens vakanties. Vaak bedoeld om achterstanden in te halen, maar niet altijd gericht op leren.	+2 mnd. Klein effect (2 maanden leerwinst)	☒ ☒ ☒ ☒ ☒ Sterk bewijs	€€€€€€ Gemiddelde kosten	Meer effect (tot +4 maanden) bij intensief programma, genoeg middelen en lessen van ervaren leraren in kleine groepen. Meer informatie (Education Lab): Praktijkaart zomerschool	<ol style="list-style-type: none"> Als je met een zomerschool de schoolprestaties wilt verbeteren, moet deze een leercomponent hebben. Heeft jouw zomerschool een intensieve instructiecomponent (in kleine groepen of een-op-een)? Zomerscholen zijn relatief duur. Heb je overwogen om gedurende het schooljaar te voorzien in extra leertijd? Daarmee bereik je misschien vergelijkbare resultaten voor minder geld. Bij een zomerschool kan het lastig zijn om ervoor te zorgen dat de leerlingen gedurende het hele programma blijven komen. Hoe kun je leerlingen en hun familie betrokken houden? 	Cursusaanbod leerkrachten: <ul style="list-style-type: none"> Actief betrokken leerlingen Communiceren met ouders Leerlingen persoonlijke positieve aandacht geven Notendop: Ouderbetrokkenheid*

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Een-op-een-begeleiding</p> <p>Intensieve individuele begeleiding door een leerkracht, onderwijs-assistent of andere volwassene buiten de normale lessen, als aanvulling op het onderwijs (als onderdeel van de uitbreiding onderwijs of tijdens de zomerschool of als vervanging van andere lessen.</p>	<p>+5 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Sterk bewijs</p> <p>Meest effectief bij inzet ervaren en speciaal opgeleide leraren (twee keer zoveel effect!).</p> <p>Met name effectief bij jonge leerlingen en bij lezen en rekenen/wiskunde.</p>	<p>€€€€€</p> <p>Hoge kosten</p>	<p>Korte, regelmatig terugkerende sessies (drie tot vijf keer per week ca. 30 minuten per keer, gedurende een vaste periode (zes tot twaalf weken).</p> <p>De instructie moet een aanvulling zijn op het reguliere onderwijs en daar expliciet aan gekoppeld zijn. Kan ook in kleine groepjes.</p> <p>Meer informatie (Education Lab): Praktijkaart tutoring</p>	<ol style="list-style-type: none"> Een-op-een-begeleiding is een heel effectief middel om leerlingen achterstanden te laten inlopen, maar het is vrij duur. Heb je in plaats daarvan Instructie in kleine groepen overwogen, en het effect daarvan te evalueren? Instructie zal eerder effect hebben als het een aanvulling is op het normale onderwijs en expliciet is gekoppeld aan wat er in de les wordt behandeld. Heb je nagedacht over hoe je leerlingen en leerkrachten gaat begeleiden om ervoor te zorgen dat het effect blijvend is, ook tijdens de normale lessen? Een-op-een-begeleiding door onderwijsassistenten is waarschijnlijk vooral zinvol als zij ervaren zijn en daarvoor trainingen hebben gevolgd. Welke trainingen en begeleiding ga je aanbieden? Een-op-een-begeleiding door onderwijsassistenten is grondig geëvalueerd en effectief bevonden. Als je overweegt een interventie in te kopen, is dat dan een optie? 	<p>E-learning onderwijsassistenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Didactisch handelen <p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bevorderen van leesmotivatie en leesplezier Directe instructie voor kleuters Passend onderwijs Rekenen: automatiseren <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutoring*
<p>Individuele instructie</p> <p>Individuele opdrachten en begeleiding per leerling.</p>	<p>+3 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (3 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Gemiddeld bewijs</p> <p>Elke leerling heeft andere behoeften en een persoonlijke benadering nodig, vooral in het soort activiteiten en het tempo waarin leerlingen de lesstof tot zich nemen, dat is het meest effectief.</p>	<p>€€€€€</p> <p>Zeer lage kosten</p>	<p>Denk aan individuele instructie bij vakken als rekenen/wiskunde waar leerlingen zelfstandig opdrachten maken. Of de inzet van digitale technologieën om individuele activiteiten en feedback mogelijk te maken. Inzet als aanvulling op het klassikale onderwijs, niet als standaardvervanging omdat de leerkracht meer een managementrol krijgt (meer organisatie, meer monitoring) en minder tijd heeft voor goede pedagogische interactie. Instructie kan ook in kleine groepjes.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Hoe zorg je ervoor dat er voldoende tijd is voor directe interactie tussen de leerkracht en de leerlingen, zowel individueel als klassikaal, als de leerkracht zijn handen vol heeft aan het organiseren en monitoren van individuele activiteiten? Het kan zijn dat individuele instructie alleen effectief is voor leerlingen die hun eigen leren goed kunnen managen (zie ook Metacognitie en zelfregulerend leren). Wat heeft dit voor gevolgen voor jouw leerlingen? Als je digitale middelen gebruikt voor individuele leeractiviteiten, is dat voor de leerlingen een effectieve manier om de stof te oefenen, maar leerlingen hebben daarnaast directe instructie van een leerkracht nodig als er nieuwe stof wordt behandeld of als de leerlingen geen progressie boeken. Heb je instructie in kleine groepen overwogen om leerlingen met verschillende leerbehoeften tegemoet te komen zonder dat dit ten koste gaat van de totale hoeveelheid instructie die de leerlingen ontvangen? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> De zelfsturende leerling Duidelijke uitleg geven Executieve functies Gepersonaliseerd leren en de inzet van ICT in de klas Strategieën voor denken en leren Werken met stappenplan in de les <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> Klassenmanagement* <p>Pluspakket Edutrainers:</p> <ul style="list-style-type: none"> Apps en Tools: interactieve lessen geven met Pear Deck
<p>Instructie in kleine groepen</p> <p>Eén leerkracht geeft les aan groepjes van twee tot vijf leerlingen in een apart lokaal/aparte ruimte.</p> <p>Kwaliteit instructie belangrijk!</p>	<p>+4 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (4 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Beperkt bewijs</p> <p>Hoe kleiner de groep, hoe beter (max. 5 leerlingen).</p> <p>Training leerkrachten heeft positief effect.</p>	<p>€€€€€</p> <p>Gemiddelde kosten</p>	<p>Ter ondersteuning van minder goed presterende leerlingen of leerlingen die achterlopen. Ook om meer vooruitgang te boeken of om ingewikkelde onderwerpen of vaardigheden aan te leren. Er is meer ruimte voor feedback en betere afstemming op behoefte leerling. Lezen bij voorkeur in kleine groepjes (i.p.v. 1 of 2 leerlingen). Evalueer ook de kwaliteit van de lesmethode.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Instructie in kleine groepen lijkt vooral effectief te zijn als deze gericht is op de specifieke behoeften van de leerlingen. Hoe kun je de behoeften van leerlingen goed beoordelen voordat je een nieuwe interventie inzet? Een-op-een-begeleiding en instructie in kleine groepen zijn beide effectieve interventies, maar omdat groepjes van twee of drie goedkoper zijn, kan het zinvol zijn die optie eerst vaker in te zetten. Heb je overwogen om instructie aan twee- of drietalen als eerste optie te proberen? Training en begeleiding van leerkrachten kan de effectiviteit van instructie in kleine groepen vergroten. Hebben de mensen die nu instructie geven in kleine groepen daarvoor speciale training ontvangen? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Datagestuurd werken Duidelijke uitleg geven De leerkracht in ontwikkeling De zelfsturende leerling Executieve functies Feedback geven op leer- en ontwikkelingsprocessen Gepersonaliseerd leren en de inzet van ICT in de klas <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> Feedback* Klassenmanagement*

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Leren van/met medeleerlingen</p> <p>Diverse interventies mogelijk.</p> <p>Leerlingen werken in tweetallen of kleine groepjes en geven elkaar gerichte begeleiding.</p> <p>Leerlingen zijn zelf verantwoordelijk voor bepaalde aspecten van het lesgeven en de evaluatie van het succes.</p> <p>De leerlinginstructeur geeft feedback aan medeleerling.</p>	<p>+5 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Sterk bewijs</p> <p>Beide leerlingen profiteren, bij alle leeftijden.</p> <p>Altijd effectief maar iets meer bij minder goed presterende leerlingen en leerlingen met specifieke onderwijsbehoefte.</p> <p>Wellicht geen extra effect als al gewerkt wordt met samenwerkend leren.</p>	<p>€€€€€€</p> <p>Zeer lage kosten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Leeftijdoverschrijdende instructie (twee jaar oudere leerling helpt een of meer jongere leerlingen in de rol van instructeur). • Leren met behulp van medeleerlingen (gestructureerde interventie met twee- of driewekelijkse sessies van 25 tot 35 minuten voor rekenen en lezen). • Wederzijds leren (leerlingen wisselen elkaar af als instructeur en geïnstrueerde). <p>Inzetten om behandelde stof te verankeren, niet om nieuwe stof te introduceren. Meer informatie (Education Lab): Praktijkaart samenwerkend leren</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zijn de activiteiten voldoende uitdagend voor de leerling die instructie krijgt? Heeft de leerling iets aan de instructies van de medeleerling? 2. Hoe zorg je ervoor voor een goede interactie? Welke begeleiding krijgt de leerling die instructie geeft? 3. Trainingen voor medewerkers en leerlingen die instructie geven is essentieel voor het welslagen van de interventie. Hoe bouw je voldoende tijd in om zowel medewerkers als leerlingen die instructie geven te trainen en om na verloop van tijd verbeteringen aan te brengen in het proces? 4. Hoe zorg je ervoor dat de interventie wordt ingezet om bestaande stof te herhalen of te verankeren en niet om nieuwe stof te introduceren? 5. Intensieve blokken van vier tot tien weken blijken het meeste effect te sorteren voor zowel de leerling die instructie geeft als de geïnstrueerde. Is deze intensiteit haalbaar op jouw school? <p>Goede begeleiding van de leerlingen is dus essentieel.</p>	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 21^e-eeuwse vaardigheden – Deel 1: Samenwerken en coöperatief leren • De leerkracht in ontwikkeling • Doelmatig samenwerken bevorderen <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkend leren* <p>Pluspakket Edutrainers:</p> <p><i>Google Workspace:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leer je leerlingen samenwerken • Opdrachten ontwerpen voor samenwerkend leren • Samenwerkend leren • Samenwerkend leren begeleiden <p><i>Microsoft 365:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met Teams in de klas
<p>Feedback</p> <p>De leerling of leerkracht krijg informatie over zijn functioneren in relatie tot de leerdoelen of –resultaten gericht op verbeteren leerprestaties.</p> <p>Mondelingen, schriftelijke feedback of via toetsing of digitale technologie.</p> <p>Feedback door leerkracht aan leerling, van leerling aan leraar of van leerling naar leerling.</p>	<p>+8 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (8 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Gemiddeld bewijs</p> <p>Leerling/leerkracht bijsturen om doel te bereiken door inspanningen en activiteiten te koppelen aan een resultaat (van een activiteit, de weg ernaartoe (het proces), de omgang van de leerling met zijn leerproces, zelfredzaamheid of de leerling zelf.</p> <p>Feedback op de leerling zelf is het minst effectief.</p>	<p>€€€€€€</p> <p>Zeer lage kosten</p>	<p>Effectief als leerkracht inzicht heeft in voor- en nadelen van feedback als aanpak bij het lesgeven en leren.</p> <p>Effectiever als interventie gecombineerd wordt met trainen van de leerkracht.</p>	<p>Effectieve feedback geven is lastig en moet specifiek, nauwkeurig en duidelijk zijn (bijv. 'Het ging goed omdat je...' in plaats van alleen 'Correct'). Vergelijk wat een leerling nu doet met wat eerder niet goed ging (bijv. 'Ik zie dat je probeerde om X te verbeteren, want het ging nu veel beter dan de vorige keer'). Stimuleer en ondersteun verdere verbeterpogingen. Wees zuinig met feedback anders verliest de feedback zijn betekenis. Geef specifieke tips voor verbetering en zeg niet alleen wat een leerling fout doet.</p> <p>Laat je leerkrachten effectieve trainingen volgen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uit breder onderzoek blijkt dat feedback over complexe of lastige taken of doelen moet gaan, want daarmee benadruk je hoe belangrijk het is om door te zetten. Bovendien zal de feedback dan meer gewaardeerd worden door de leerlingen. 2. Feedback kan zowel door leeftijdsgenoten als volwassenen worden gegeven (zie ook Leren van/met medeleerlingen). 3. Heb je nagedacht over eventuele problemen die zich kunnen voordoen als je feedback effectief en consequent wilt toepassen op jouw school? 4. Welke trainingen voor leerkrachten zijn er nodig om feedback op een succesvolle manier te kunnen inzetten op jouw school? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Complimenten geven en corrigeren - De mindset-theorie van Carol Dweck - Feedback geven op leer- en ontwikkelingsprocessen - Het zelfvertrouwen van je leerlingen bevorderen <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feedback* <p>Pluspakket Edutrainers:</p> <p><i>Microsoft 365:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Didactisch digitaal: Feedback en toetsen

B | Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren (toe te passen bij alg. vormende vakken, maar ook bij beroepsgerichte vakken) – VERVOLG

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Beheersingsgericht leren Variabele tijd per leerdoel, gebaseerd op realisatie beheersing.</p> <p><i>Beheersingsgericht (mastery approach): leren en het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden komt vanuit de persoon zelf en leidt tot het verkrijgen van inzicht en diep begrip – d.w.z. beheersing van de stof.</i> Bron: Prof. dhr. Renate de Groot, OU (2017). <i>Leren, een levenslang bouwproces</i></p>	<p>+5 mnd. Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst)</p> <p>Minder goed presterende leerlingen kunnen een of twee maanden meer vooruitgang boeken dan goed presterende leerlingen.</p>	<p>✓✓✓✓✓ Gemiddeld bewijs</p> <p>Met name effectief als leerlingen in groepen of teams werken en medeverantwoordelijk zijn voor elkaars vooruitgang.</p> <p>Minder effectief als leerlingen in eigen tempo werken.</p> <p>Effectiever als het incidenteel wordt ingezet (max. 12 weken) of als aanvulling op gewone lessen.</p>	<p>€€€€€€ Zeer lage kosten</p>	<p>De stof opdelen in kleinere blokken met duidelijke doelen. De leerling gaat pas door naar het volgende blok als deze doelen zijn bereikt. De leerlingen werken deze blokken stapsgewijs af en scoren minimaal 80 procent op de test voor ze door mogen naar het volgende blok.</p> <p>Leerlingen die het vereiste niveau niet halen, krijgen extra instructie, hulp van klasgenoten, extra groepsopdrachten of huiswerk, zodat ze het verwachte niveau alsnog halen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beheersingsgericht leren kun je niet zonder meer invoeren. Wat ga je veranderen en hoe? Hoe beoordeel je of de interventie op jouw school geslaagd is? 2. Leerlingen moeten een hoge score halen voor ze door mogen naar het volgende onderwerp. Hoe bewaak je hun vooruitgang en hoe communiceer je daarover? 3. Hoe kun je ervoor zorgen dat leerlingen elkaar helpen om de stof beter te beheersen? 4. Beheersingsgericht leren lijkt effectief te zijn als aanvullende lesmethode. Hoe bepaal je welke onderwerpen geschikt zijn voor deze interventie? 5. Hoe kun je kinderen die meer tijd nodig hebben om het vereiste niveau per blok te halen extra begeleiden? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het zelfvertrouwen van je leerlingen bevorderen • Werken met stappenplannen in de les <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beheersingsgericht leren*

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Directe instructie</p> <p>Model waarbij de leerkracht start met het op een interactieve manier geven van klassikale instructie, waarna je vervolgvactiteiten afstemt op de behoefte van leerlingen.</p>	<p>+7 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (7 maanden leerwinst)</p> <p>Positief voor leerlingen in het algemeen, maar in het bijzonder voor leerlingen met een leerachterstand. Het instructiemodel leent zich goed voor het differentiëren naar niveau, zodat de leerkracht het onderwijs kan aanpassen aan de behoeften van de leerlingen.</p>	<p>✓✓✓✓✓</p> <p>Sterk bewijs</p> <p>Positieve effecten gevonden bij de domeinen taal, rekenen en zaakvakken (PO).</p> <p>Leerkrachten die relatief goed onderwijs verzorgen laten elementen van directe instructie zien in hun gedrag, zoals het opdelen van de leerstof in kleine delen, het gebruik van 'modeling' (voordoen van handelingen) en hardop denken, begeleide inoefening, hint geven, begrip bij leerlingen controleren, feedback geven en vervolgens zelfstandige verwerking door leerlingen. Goede leraren gebruiken meer van deze strategieën in de lessen.</p>	<p>€€€€€</p> <p>Zeer lage kosten</p> <p>De kosten betreffen vooral scholing. Neem ook de tijd voor regelmatige lesbezoeken tijdens de implementatie..</p>	<p>Het klassieke DI-model bestaat uit de stappen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introductie en terugblik 2. Instructie van nieuwe begrippen en vaardigheden 3. Begeleide inoefening van het aangeleerde 4. Zelfstandig toepassen van het geleerde. 5. Periodieke terugblik. 6. Terugkoppeling (gedurende elke fase) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn verschillende varianten van het directe-instructiemodel. Veel gebruikt is Expliciete Directe Instructie (EDI), daarnaast is er Interactief Gedifferentieerde Directe Instructie (IGDI) en Activerende Directe Instructie (ADI). Kies de variant die bij je school past. 2. Een zorgvuldige invoering is van belang. Dat is een teamaangelegenheid, waarbij leraren elkaar ondersteunen, door intervisie en lesbezoek. 3. Gebruik niet alleen de fasering van het model, maar ook de didactische technieken, zoals controle van begrip, activeren van leerlingen en herhalen van de stof. 4. Kies voor een schoolbrede implementatie, zodat de didactische aanpak voor alle jaargroepen vergelijkbaar is. 	<p>Tip! De fasen van de verschillende instructie-modellen komen in grote lijnen overeen. Start met de cursus Verbetering van instructiegedrag met de Leidraad structurele onderwijsverbetering en verdiep je als team in het gekozen model. Diep daarna de fasen verder uit, afhankelijk van de behoefte van het team en individuele leerkrachten met specifieke e-learning.</p> <p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activeren van voorkennis • Directe instructie voor kleuters • Duidelijke uitleg geven • Klassenmanagement: Een taakgerichte werksfeer • Lesontwerp, de vier sleutels voor een effectieve les • Structuur bieden in het onderwijs- en leerproces • Uitleg en opdrachten controleren • Variatie in werkvormen • Werken met stappenplannen in de les <p>Podcast:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedro de Bruckere over het activeren van voorkennis <p>E-learning schoolleiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flitsbezoeken

B | Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren (toe te passen bij alg. vormende vakken, maar ook bij beroepsgerichte vakken) – VERVOLG

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Technieken voor begrijpend lezen</p> <p>Technieken gericht op het begrip van geschreven tekst, zoals betekenis uit de context afleiden, tekst samenvatten of hoofdpunten aanwijzen, grafische of semantische weergave, vragen stellen en het eigen tekstbegrip monitoren en zelf problemen herkennen.</p>	<p>+6 mnd. Groot effect (6 maanden leerwinst)</p> <p>Een interventie kan effectief zijn als de activiteiten goed afgestemd zijn op het leesniveau van de leerlingen en als de activiteiten en teksten een effectieve maar niet te grote uitdaging vormen.</p>	<p>☑☑☑☑☑ Sterk bewijs</p> <p>Mogelijk meer effectief bij kansarme kinderen.</p>	<p>€€€€€€ Zeer lage kosten</p>	<p>Veel interventies zijn goed te combineren met methoden als Samenwerkend leren en de fonetische (lees)methode.</p> <p>Het begeleiden van leerlingen vereist waarschijnlijk een gecombineerde aanpak die bij alle vakken wordt toegepast. Geen enkele interventie is het ei van Columbus en bij de keuze van de juiste interventie moet goed in kaart worden gebracht waarom een leerling een leesprobleem heeft.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voor leerkrachten is het essentieel dat ze het vereiste moeilijkheidsniveau van de interventies goed kunnen inschatten, zodat die ook echt bijdragen aan een beter leesbegrip. Hoe zorg je ervoor dat de teksten effectief en uitdagend zijn? 2. Voordat je mogelijke oplossingen in kaart kunt brengen, moet je een goede inschatting kunnen maken van de omvang van de leesproblemen, vooral voor oudere leerlingen die moeite hebben met lezen. Leerlingen kunnen moeite hebben met het ontcijferen van woorden, de structuur van de gebruikte taal of met de betekenis van bepaalde woorden, wat per vak kan verschillen. Welke technieken pas je toe om de specifieke behoeften van een leerling vast te stellen? 3. Er zijn allerlei nuttige interventies en methoden waarmee je goede resultaten kunt bereiken, mits je die expliciet en consistent inzet. Hoe bepaal je welke oplossingen aansluiten op de behoeften van je leerlingen en hoe kunnen die oplossingen worden versterkt? 4. Hoe kun je leerlingen technieken voor begrijpend lezen laten ontwikkelen die ze ook breder kunnen toepassen? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begrijpend lezen: Close Reading • Bevorderen leesmotivatie en leesplezier • Effectieve leertijd en technisch lezen <p>Podcast:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kees Vernooy over effectief leesonderwijs
<p>Gesprokentaal-interventies</p> <p>Interventies om het begrip en de leesvaardigheid te verbeteren via gesprekken in de klas over de inhoud van het leren of over het proces, of beide.</p>	<p>+5 mnd. Groot effect (5 maanden leerwinst)</p> <p>Meest effectief zijn interventies gericht op tekstbegrip of het oplossen van problemen. Bij jonge kinderen voorlezen en ze stimuleren om vragen te beantwoorden en praten over het verhaal met een getrainde volwassene.</p>	<p>☑☑☑☑☑ Sterk bewijs</p> <p>Mogelijk nog effectiever bij jongere kinderen en kansarme leerlingen (tot zes maanden extra vooruitgang).</p> <p>Getrainde onderwijs-assistenten kunnen positieve resultaten bereiken op het gebied van mondelinge taalvaardigheid en leesvaardigheid.</p>	<p>€€€€€€ Zeer lage kosten</p>	<p>Voorbeelden van interventies:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hardop lezen en met jonge leerlingen praten over de gelezen boeken. • Gesproken woordenschat van de kinderen gericht vergroten. • Gestructureerde vragen stellen om het leesbegrip te vergroten. • Gebruikmaken van dialoog en interactie, gekoppeld aan de lesstof. <p>Doel is leerlingen helpen hun gedachten onder woorden te brengen en zich te uiten. De interventies lijken daarom enigszins op die van Metacognitie (praten over het leerproces) en Samenwerkend leren (leerlingen stimuleren tot gesprekken en interactie in groepjes).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kun je leerlingen helpen hun leerproces expliciet te maken via gesproken taal? 2. Hoe koppel je het gebruik van gesproken taal aan het huidige ontwikkelingsniveau van de leerlingen, zodat de interventie een aanvulling is op hun leerproces en aansluit op de lesstof? 3. Welke trainingen hebben de betrokken volwassenen nodig om te zorgen dat zij kunnen bijdragen aan een betere gesproken-taalvaardigheid van de leerlingen? 4. Als je gebruikmaakt van technologie, hoe zorg je dan dat leerlingen een effectieve interactie met elkaar hebben over het geleerde? 	<p>E-learning pedagogisch medewerkers en (kleuter)leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taalverwerving en woordenschat-ontwikkeling <p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van leesmotivatie en leesplezier • Je taalgebruik afstemmen op de leerlingen • Preventieve logopedie • Uitdagend en effectief taalonderwijs (2 delen)

Interventie	Korte termijn acties		Duurzame inzet	E-learningacademie
<p>Interventies gericht op welbevinden en sociaal-emotionele ontwikkeling</p> <p>Bewust vormgeven pedagogisch klimaat op school zodat leerlingen goed in hun vel zitten en zich veilig voelen.</p> <p>Welbevinden is bevorderend voor leren. Maar goed onderwijs is ook goed voor het welbevinden.</p>	<p>Breng in kaart op welke gebieden van welbevinden er momenteel zorgen zijn. Dit kan verschillend zijn per school, per klas en per kind. In het kader van de schoolscan is het aan te bevelen om in eerste instantie als schoolteam (samen met je ondersteuningsteam) een globale inschatting te maken op verschillende domeinen van welbevinden en dat te verbinden met korte termijn interventies.</p> <p>Rekening houdend met de definitie van welbevinden, de resultaten uit onderzoek én de context van de school, kan gedacht worden aan de volgende domeinen: aanwezigheid op school en in de online lessen, energie, concentratie, contact met leeftijdgenoten, contact met docenten, motivatie voor school, omgaan met emoties, algemene stemming, gevoel van eigen kunnen ('self-efficacy'), veerkracht van de leerling, veerkracht in het gezin.</p> <p>Meer informatie (Trimbos Instituut): Praktijkaart Welbevinden</p>		<p>Het meest effectief blijken integrale programma's te zijn die over een langere tijd zijn uitgespreid, waarbij leerkrachten goede training krijgen, ouders ondersteuning krijgen in de opvoeding en leerlingen ondersteund worden in sociaal-emotionele ontwikkeling en psychisch welbevinden.</p> <p>Bij een brede of integrale aanpak wordt iedereen in en om de school betrokken: schoolleiding, leraren, leerlingen, ouders/opvoeders, wijk, kinderopvang/bsso en de jeugdhulp.</p>	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 21^e-eeuwse vaardigheden – Deel 2: Creativiteit • Complimenten geven en corrigeren • Kind en rouw • Leerlingen persoonlijke positieve aandacht geven • Mindfulness in de klas • Respectvol gedrag en taalgebruik • Respectvolle omgang van de leerlingen met elkaar <p>Augeo Foundation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyberpesten • Sociale veiligheid en wat je wilt weten over pesten • Steun bieden aan vluchtelingenkinderen • Steun bieden in de klas <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conflictbantering* • De Gouden Weken • Klassenmanagement*
<p>Wat is het?</p>	<p>Typen interventies</p>	<p>Databanken met effectieve interventies</p>	<p>Het ondersteunen van leerlingen met extra ontwikkelbehoeften kunnen scholen niet alleen. Daar is deskundigheid bij nodig, wat een goede samenwerking tussen scholen en de jeugdhulppartijen rondom de scholen van groot belang maakt.</p>	
<p>Sociaal-emotionele ontwikkeling en cognitieve ontwikkeling beïnvloeden elkaar. Kwalitatief goed onderwijs, waarin (onder andere) aandacht is voor doelgericht werken, een heldere lesopzet, een positieve relatie tussen leraar en leerling, hoge verwachtingen en effectieve feedback, verhoogt bij leerlingen het gevoel van competentie (geloof in eigen kunnen of 'self-efficacy') en daarmee hun motivatie en welbevinden. Dit sluit aan bij de basisbehoeften relatie, autonomie en competentie.</p> <p>Wanneer kinderen te maken hebben met stressvolle omstandigheden (denk aan het gevlucht zijn uit een ander land, het meemaken van geweld in het gezin of in de buurt, het opgroeien in armoede of met ziekte en meer actueel de coronacrisis), kan dit nadelig zijn voor hun ontwikkeling.</p> <p>Aandacht voor welbevinden op school vraagt een aanpak die past bij de specifieke context van de school. Daarbij gaat het om het vinden van de balans tussen kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming.</p>	<p>Er is een grote verscheidenheid in typen interventies die zich richten op het vergroten van het welbevinden van kinderen en jongeren. De meest voorkomende typen interventies in de schoolcontext zijn interventies die zich richten op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sociaal-emotionele vaardigheden • Sociale probleemoplossende technieken (sociale vaardigheden) • Veerkracht (leerlingen en leerkrachten) • Mindfulness / meditatie • Conflictbantering • Inzet van <i>peer mediators</i> • Tegengaan van pesten • Woedebeheersingsprogramma • Stressmanagement en copingvaardigheden • Vaardigheden om 'nee' te zeggen • Training van leerkrachten in klassenmanagement en eigen competenties • Oudertraining opvoedvaardigheden • Cognitieve gedragstherapie (voor specifieke groepen) <p>Vaak wordt ingezet op een combinatie van interventies. Laat de interventies aansluiten bij een analyse (wat is nodig?) en zet ze in als onderdeel van een brede of integrale aanpak gericht op welbevinden.</p>	<p>De interventies in de databanken hieronder hebben verschillende niveaus van onderbouwing. NPO-gelden mag je alleen inzetten voor interventies die effectief zijn. De interventies die zijn aangemerkt als 'goed onderbouwd' komen hiervoor niet in aanmerking.</p> <p>Specifieke interventies gericht op welbevinden van leerlingen zijn te vinden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) • Database van het Loket Gezond Leven (PO) • Rapport over het werken aan de mentale gezondheid van jongeren. <p>Aandachtspunten</p> <p>Voordat je deze interventies toepast formuleer je in je aanpak de antwoorden op de volgende vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe koppel je deze interventies aan het reguliere lesprogramma? 2. Hoe zorg je voor geschikte trainingen voor leerkrachten en andere medewerkers om de interventies effectief te kunnen begeleiden? 3. Hoe zorg je ervoor dat alle medewerkers de elementen van welbevinden en sociaal-emotioneel leren consistent verankeren in de dagelijkse schoolpraktijk en toepassen bij alles wat ze doen? Hoe neem je daarin ook de ouders mee: interventies werken het best als ouders ze kunnen ondersteunen. 4. Hoe kun je interventies op een zorgvuldige manier afstemmen op kwetsbare of risicoleerlingen? 5. Hoe zorg je ervoor dat interventies aansluiten bij de behoefte (en dus bij de analyse) en op de juiste wijze worden uitgevoerd? <p>Pak deze vragen op samen met het schoolbestuur (kwaliteitsmedewerkers) samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeenten. Verbind je aanpak met initiatieven vanuit de gemeenten in het kader van het Deltaplan jeugd en het stappenplan voor beleidsmedewerkers van onderwijs en gemeenten voor een samenhangende aanpak voor herstel van veerkracht en welbevinden na corona vorm te geven.</p>	<p>Hier zijn de nodige handreikingen en handvatten voor beschikbaar (via het landelijke ondersteuningsprogramma Welbevinden op School, gericht op PO en VO). Zie bijvoorbeeld de Handreiking Bevordering mentale gezondheid jeugd voor scholen en gemeenten.</p> <p>Voor de specifieke situatie na corona komen in de komende periode nog aanvullende praktijkkaarten beschikbaar.</p>	

C | Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen - VERVOLG

Interventie	Effect	Bewijs	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Sportieve activiteiten</p> <p>Bedoeld om via sport de betrokkenheid van leerlingen te vergroten en hun schoolprestaties te verbeteren.</p> <p>Door school zelf georganiseerd of door derden.</p>	<p>+2 mnd.</p> <p>Klein effect (2 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Beperkt bewijs</p> <p>Indien interventie gecombineerd wordt met bijvoorbeeld gestructureerde rekeninterventie kan dit stimulans zijn om extra lessen te volgen.</p> <p>Positief effect op gezondheid en sociale vaardigheden.</p>	<p>€€€€€€</p> <p>Gemiddelde kosten</p>	<p>Organiseer naschoolse activiteiten in samenwerking met de lokale sportclubs of een kinderopvangorganisatie die met sportopgeleide pedagogisch medewerkers werkt.</p> <p>Sommige interventies worden ingezet om jongeren bij andere leeractiviteiten te betrekken, zoals een voetbaltraining bij een lokale voetbalvereniging, gecombineerd met lessen in studievoordigheden, ICT, lezen en schrijven of rekenen/wiskunde.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meedoen aan buitenschoolse sportactiviteiten kan bijdragen aan minder verzuim en minder schooluitval. 2. De verschillende interventies laten een wisselend effect zien en deelname aan sportieve activiteiten leidt niet direct tot betere schoolprestaties. De kwaliteit van de interventie en de mate waarin het leren op school daarin een rol speelt, kunnen een groter verschil maken dan de gekozen interventie zelf. 3. Georganiseerde buitenschoolse activiteiten waarin sport wordt gecombineerd met korte, regelmatige en gestructureerde lessen in lezen, schrijven en rekenen/wiskunde (een-op-een of in groepen), bijvoorbeeld op een naschoolse club of zomerschool, zullen zeer waarschijnlijk meer effect hebben op de schoolprestaties dan alleen sporten. 4. Als je overweegt om sportieve activiteiten in te zetten om de aanwezigheid en betrokkenheid van leerlingen te vergroten en hun prestaties te verbeteren, hoe ga je het effect daarvan dan meten? 	<p>Geen specifiek aanbod.</p>
<p>Cultuureducatie</p> <p>Meedoen aan kunstzinnige en creatieve activiteiten zoals dans, drama, muziek, schilderen of beeldhouwen.</p> <p>Als onderdeel van het lesprogramma of als buitenschoolse activiteit.</p>	<p>+2 mnd.</p> <p>Klein effect (2 maanden leerwinst)</p> <p>Positievare houding ten aanzien van leren en toegenomen welzijn.</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Gemiddeld bewijs</p> <p>Positief effect op de leerprestaties zoals bij Engels, reken/wiskunde en natuurwetenschappelijke vakken.</p> <p>Groter effect bij jongere leerlingen (en soms ook bij kinderen uit kansarme gezinnen).</p>	<p>€€€€€€</p> <p>Lage kosten</p>	<p>Kan wekelijks of maandelijks georganiseerd worden of in de vorm van een intensiever programma, zoals via zomerscholen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uit de onderzoeksresultaten komt naar voren dat de onderzochte interventies zeer uiteenlopende effecten hebben. Hoe verhoudt de door jou gekozen kunstinterventie zich tot wat je wilt verbeteren en hoe weet je of de interventie succesvol zal zijn? 2. Betere leerprestaties blijken haalbaarder te zijn bij jonge leerlingen. 3. Dat het bespelen van een muziekinstrument een positief effect heeft op de leerprestaties is vooral veelbelovend. 4. Op kunst geïnspireerde oplossingen kunnen een manier zijn om oudere leerlingen weer bij het leren te betrekken, maar dat leidt niet altijd tot betere prestaties. Hoe kun je die grotere betrokkenheid inzetten om het lesgeven en leren voor deze leerlingen te verbeteren? 5. Cultuureducatie is een zelfstandig educatief doel, maar is over het algemeen geen erg effectieve manier om de leerprestaties in de kernvakken te verbeteren. 	<p>Geen specifiek aanbod.</p>

D | Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen

Interventie	Bewijs	Effect	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Metacognitie & zelfregulerend leren</p> <p>Leerlingen zelf concreter laten nadenken over hun leerproces.</p> <p>Vaak via speciale programma's leerlingen leren hoe ze hun leerproces kunnen plannen, monitoren en evalueren.</p> <p>Leerlingen bepalen zelf hun strategie en leren wat de beste aanpak is voor een bepaalde leertaak.</p>	<p>+7 mnd.</p> <p>Groot effect (7 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Sterk bewijs</p> <p>Effectiever bij samenwerken leerlingen in groepen, zodat leerlingen elkaar kunnen helpen en tijdens gesprekken hun gedachten onder woorden kunnen brengen.</p> <p>Heel effectief voor minder goed presterende leerlingen en oudere leerlingen.</p>	<p>€€€€€€</p> <p>Zeer lage kosten</p>	<p>Zelfregulerend leren kan in drie hoofdcategorieën worden onderverdeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cognitie (het mentale proces van weten, begrijpen en leren); • metacognitie (vaak omschreven als 'leren leren'); • motivatie (de bereidheid om onze (meta)cognitieve vaardigheden in te zetten). <p>Effect realiseren kan lastig zijn omdat leerlingen meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun leerproces en inzicht moeten ontwikkelen in wat zij nodig hebben om goed te kunnen presteren.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke expliciete tips kun je je leerlingen geven om hen te helpen bij het plannen, monitoren en evalueren van specifieke taken en van bepaalde aspecten van hun leerproces? 2. Hoe kun je hen de gelegenheid geven om deze tips in de praktijk te brengen, eerst met hulp en daarna zelfstandig? 3. Hoe kun je leerlingen uitdagen om voor bepaalde specifieke leertaken hun zelfregulatie en metacognitie te ontwikkelen? 4. Hoe kun je in de klas gesprekken over metacognitie stimuleren, gerelateerd aan het doel en de inhoud van de les? 5. Welke training heb je nodig om je kennis en begrip van deze interventies te vergroten? Heb je ook andere professionele trainingen overwogen, die op andere scholen aantoonbaar effectief zijn gebleken? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Complimenten geven en corrigeren • De zelfsturende leerling • Executieve functies • Leerlingen de verantwoordelijkheid geven voor de organisatie van hun leerproces • Leerlingen kennis laten toepassen in andere situaties • Leerlingen persoonlijke positieve aandacht geven • Strategieën voor denken en leren <p>Podcast:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podcast 5: Pieter Dijkstra – Het nut van leerstrategieën
<p>Samenwerkend leren</p> <p>Leerlingen werken bij activiteiten of leertaken met elkaar samen in groepjes die klein genoeg zijn om iedereen aan bod te laten komen in de uitvoering van een duidelijk omschreven collectieve taak.</p>	<p>+5 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst)</p>	<p>☑☑☑☑☑</p> <p>Sterk bewijs</p> <p>Het gaat om de details, een gestructureerde aanpak met zorgvuldig omschreven taken is het meest effectief.</p> <p>Resultaten worden mogelijk versterkt met een competitie tussen groepen, maar dat hoeft niet (en kan ook afleiden van de leerprestatie). Inzet op onderling overleg tussen leerlingen is extra effectief.</p>	<p>€€€€€€</p> <p>Zeer lage kosten</p>	<p>Scholen kunnen dit ook in samenwerking met bijvoorbeeld de buitenschoolse opvang vormgeven.</p> <p>De leerlingen kunnen binnen hun groep aan afzonderlijke taken werken die bijdragen aan een gezamenlijk resultaat, of samenwerken aan een gedeelde taak.</p> <p>Bij sommige samenwerkingsinterventies moeten teams of groepen leerlingen van verschillende niveaus met elkaar concurreren om een effectievere samenwerking te stimuleren. Er zijn talloze voorbeelden samenwerkend leren, waarbij de opzet en de taakverdeling variëren. Leren van medeleerlingen kan ook als vorm van samenwerkend leren worden gezien, maar in deze Menukaart wordt dit als apart thema behandeld.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samenwerken gaat niet automatisch: leerlingen hebben daar ondersteuning bij nodig en moeten ermee oefenen. 2. De taken moeten zorgvuldig worden verdeeld en omschreven zodat de samenwerking effectief en efficiënt verloopt. Anders zullen sommige leerlingen proberen het werk in hun eentje te doen. 3. Competitie tussen groepen kan een middel zijn om leerlingen effectiever te laten samenwerken. Een te grote nadruk op competitie kan er echter toe leiden dat de leerlingen vooral willen winnen en te weinig gericht zijn op hun leerprestaties. 4. Het is vooral van belang dat minder goed presterende leerlingen tijdens de samenwerking worden gestimuleerd om actief deel te nemen en hun gedachten onder woorden te brengen, zodat ze optimaal kunnen profiteren van de samenwerking. 5. Heb je nagedacht over de benodigde trainingen voor leerkrachten om deze interventies effectief te kunnen inzetten? 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 21^e-eeuwse vaardigheden – Deel 1: Samenwerken en coöperatief leren • Doelmatig samenwerken bevorderen <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkend leren* <p>Pluspakket Edutrainers:</p> <p><i>Google Workspace:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leer je leerlingen samenwerken • Opdrachten ontwerpen voor samenwerkend leren • Samenwerkend leren • Samenwerkend leren begeleiden <p><i>Microsoft 365:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met Teams in de klas

* Beschikbaar voorjaar 2022.

E | (Extra) inzet van personeel en ondersteuning

Interventie	Bewijs	Effect	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Klassenverkleining</p> <p>In kleinere klassen heeft de leerkracht meer lesmethoden ter beschikking en krijgen de leerlingen meer aandacht wat de prestaties van leerlingen kan verbeteren.</p>	<p>+3 mnd.</p> <p>Gemiddeld effect (3 maanden leerwinst)</p> <p>Als er niet anders wordt lesgegeven, zullen de leerprestaties niet verbeteren.</p> <p>Als dat wel het geval is, is er een aantoonbaar effect op de leerprestaties, houding en leergedrag.</p>	<p>✓✓✓✓✓</p> <p>Gemiddeld bewijs</p> <p>Over het algemeen blijkt uit onderzoek geen bijzonder groot of duidelijk effect, tenzij het aantal leerlingen aanzienlijk wordt teruggebracht tot minder dan 20 of zelfs minder dan 15 leerlingen.</p> <p>Het blijkt erg lastig om betere prestaties te realiseren met een beperkte vermindering van het aantal leerlingen, bijv. van 30 naar 25.</p>	<p>€€€€€</p> <p>Hoge kosten</p>	<p>Er is enig bewijs dat klassenverkleining effectiever is als de leerkrachten daarnaast training krijgen in educatieve vaardigheden en lesmethoden.</p> <p>Uit sommige studies blijkt een iets groter effect voor kinderen die minder goed presteren en voor heel jonge leerlingen uit een lager sociaal-economisch milieu.</p> <p>Kleinere klassen kunnen leerkrachten ook meer ruimte geven om nieuwe vaardigheden en technieken te ontwikkelen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een kleine vermindering van het aantal leerlingen in de klas (bijvoorbeeld van 30 naar 25) is waarschijnlijk niet kosteneffectief in vergelijking met andere interventies. 2. Voor jongere kinderen kunnen kleinere klassen misschien voordeel opleveren op de lange termijn. 3. Kleinere klassen hebben alleen effect op het leren als leerkrachten daardoor ook anders gaan lesgeven. Hoe kun jij de aanpak van de leerkrachten op jouw school aanpassen? Welk trainingen zijn daarvoor nodig? 4. De voordelen van kleinere klassen zitten hem vooral in een grotere flexibiliteit in het lesgeven en de hoeveelheid en de kwaliteit van de feedback die leerlingen krijgen (zie ook Feedback). Heb je nagedacht over hoe je het leren in kleinere klassen gaat organiseren en hoe je leerlingen betere feedback kunt geven? 5. Heb je, als alternatief voor klassenverkleining, overwogen om je personeel anders in te zetten (zowel leerkrachten als onderwijsassistenten), zodat de leerkrachten intensiever met kleinere groepen kunnen werken (zie ook Instructie in kleine groepen)? 	<p>Geen specifiek aanbod.</p>
<p>Onderwijsassistenten</p> <p>(en instructeurs)</p> <p>Ondersteunen de leerkracht in de klas.</p> <p>Taken verschillen per school en variëren van administratieve ondersteuning en meehelpen in de klas tot het geven van gerichte instructie aan leerlingen (een-op-een of in groepjes).</p>	<p>+1 mnd.</p> <p>Klein effect (1 maand leerwinst)</p> <p>Effect afhankelijk van op welke taken de onderwijsassistent wordt ingezet.</p> <p>Inzet onderwijsassistenten bij een-op-een of in groepjes begeleiden 3 tot 5 maanden extra leerwinst.</p>	<p>✓✓✓✓✓</p> <p>Beperkt bewijs</p> <p>Meer effect bij inzet onderwijsassistenten bij begeleiding individuele of groepjes leerlingen.</p> <p>Effectieve samenwerking met leerkracht leidt tot betere prestaties.</p>	<p>€€€€€</p> <p>Hoge kosten</p>	<p>Onderzoek dat gericht was op onderwijsassistenten die leerlingen een-op-een of in groepjes begeleiden laat een sterker positief effect zien van drie tot vijf maanden extra vooruitgang.</p> <p>De begeleiding is vaak gebaseerd op een duidelijk uitgestippeld plan, waar onderwijsassistenten speciale training voor hebben ontvangen.</p> <p>Uit een vergelijking met gekwalificeerde leerkrachten komt weliswaar naar voren dat onderwijsassistenten minder effectief zijn in het verbeteren van de prestaties (hun rendement is ongeveer de helft lager), maar het effect treedt wel op bij alle vakken.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bij welke activiteiten kan een onderwijsassistent effectief worden ingezet en bijdragen aan betere schoolprestaties, in plaats van alleen ondersteunende taken uit te voeren? 2. Heb je geregeld dat leerkrachten en onderwijsassistenten begeleiding en training ontvangen, zodat ze leren om effectief samen te werken? 3. Hoe voorkom je dat leerkrachten minder aandacht gaan besteden aan leerlingen die ook door de onderwijsassistenten worden begeleid? 4. Heb je bedacht hoe je het effect van de inzet van je onderwijsassistenten gaat meten? 	<p>E-learning onderwijsassistenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Didactisch handelen • Functie-inhoud en rol in de school <p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht handelt professioneel • Werken in een professionele leergemeenschap <p>Pluspakket Edutrainers:</p> <p><i>Apps en Tools:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Taken organiseren met Trello <p><i>Microsoft 365:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Online samenwerken in bestanden • Samenwerken in Teams

F | Faciliteiten en randvoorwaarden

Interventie

Deze interventies gebruik je altijd in combinatie met interventies voor meer onderwijs, effectievere inzet van onderwijs, sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen, ontwikkeling van executieve functies of inzet van personeel.

Als een van die interventies daarom vraagt, kan je als school geld uit het Nationaal Programma Onderwijs dus ook inzetten voor:

- [Ouderbetrokkenheid](#)
- [Digitale technologie](#): IT-hardware en -software voor specifieke interventies
- (Tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel voor specifieke interventies
- Professionalisering die nodig is om gekozen interventies te kunnen uitvoeren, zoals coaching of gerichte trainingen
- Schoolontwikkeling en verbetercultuur
- Systematisch monitoren en bijstellen (data-geïnformeerd werken)
- Leermiddelen: inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen, bijvoorbeeld voor maatwerk

Zie ook

- [Flipping the classroom | Samen kennis delen en verdiepen](#)
- [Professionaliseren voor blijvend beter onderwijs](#)
- [Routekaart Kwaliteit | Ontwikkeldoelen basis scholingsplan](#)
- [Praktijkaart coaching](#)
- [Praktijkaart professionalisering](#)
- [Praktijkaart monitoring en evaluatie](#)

E-learningacademie

E-learning leerkrachten:

- Communiceren met ouders
- Cruciale gespreksvoering
- Datagestuurd werken
- De leerkracht handelt professioneel
- De leerkracht in ontwikkeling
- Effectief vergaderen
- Groepsplanloos werken
- Persoonlijke effectiviteit voor leerkrachten
- Werken in een PLG (Professionele Leergemeenschap)
- Verbeteren van instructiegedrag met de Leidraad structurele onderwijsverbetering

Notendop:

- Ouderbetrokkenheid*

Pluspakket Edutrainers:

- Alle leerblokken zie de [catalogus van Edutrainers](#). Staat het pluspakket nog niet in jullie academie? Neem dan contact op met [E-learning Wizard of Edutrainers](#) voor een offerte.

F | Faciliteiten en randvoorwaarden - vervolg

Interventie	Bewijs	Effect	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Ouderbetrokkenheid De begeleiding bij het leren van kinderen door hun ouders.</p>	<p>+3 mnd. Gemiddeld effect (3 maanden leerwinst)</p>	<p>✓✓✓✓✓ Gemiddeld bewijs</p> <p>Effectief is niet eenduidig maar er is een verband tussen ouderbetrokkenheid en de schoolprestaties van het kind.</p>	<p>€€€€€ Gemiddelde kosten</p>	<p>Voorbeelden van interventies:</p> <ul style="list-style-type: none"> ouders betrekken bij het leerproces van hun kinderen; algemene interventies om ouders te stimuleren hun kinderen te helpen bij bijvoorbeeld lezen of huiswerk; activiteiten en programma's gericht op het ontwikkelen van vaardigheden bij ouders (bijv. geletterdheid of IT-vaardigheden); intensievere interventies voor gezinnen in crisissituaties. 	<ol style="list-style-type: none"> Betrokkenheid is gemakkelijker te realiseren bij ouders van zeer jonge kinderen. Hoe houd je ouders betrokken als hun kinderen ouder worden? Heb je een flexibele oplossing waarin rekening wordt gehouden met de (werk)agenda van ouders? Ouders van oudere kinderen geven misschien de voorkeur aan kortere sessies op een flexibel tijdstip. Hoe zorg je ervoor dat de ouders zich welkom voelen op school, vooral als ze zelf geen positieve ervaringen hebben met school? Welke praktische ondersteuning, adviezen en begeleiding kun je ouders geven die zichzelf niet in staat achten om hun kinderen te helpen bij het leren, zoals eenvoudige tips om jonge kinderen te helpen met lezen? <p>Zie ook</p> <ul style="list-style-type: none"> Praktijkaart betrekken van ouders Praktijkaart contact met ouders Praktijkaart informatiebijeenkomsten voor ouders Praktijkaart bijeenkomsten ontwikkeling kind Praktijkaart ouders betrekken bij oefenen Praktijkaart stimuleren van thuis lezen Praktijkaart lezen voor ouders Praktijkaart pittigejarentraining Praktijkaart REAL-programma 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Communiceren met ouders <p>E-learning intern begeleiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> De ib'er begeleidt ouders en/of leerkrachten <p>Notendop:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ouderbetrokkenheid*

Interventie	Bewijs	Effect	Kosten	Advies	Aandachtspunten	E-learningacademie
<p>Digitale technologie (voor bijvoorbeeld afstandsonderwijs of feedback)</p> <p>Het gebruik van computers en technologie om de leerprestaties op school te bevorderen.</p> <p>Technologie kan leerkrachten helpen om effectievere feedback te geven of dingen duidelijker in beeld te brengen, of leerlingen motiveren om meer te oefenen.</p>	<p>+4 mnd. Gemiddeld effect (4 maanden leerwinst)</p> <p>Effect wisselt per interventie.</p> <p>Mogelijk effectiever bij jongere leerlingen.</p>	<p>✓✓✓✓✓ Sterk bewijs</p> <p>Sommige technologieën kunnen de wisselwerking tussen lesgeven en leren beïnvloeden.</p> <p>Gezamenlijk gebruik is effectiever dan individueel zelfstandig leeractiviteiten uitvoeren.</p> <p>Inzet is effectiever voor schrijven en rekenen/ wiskunde dan voor spelling en het oplossen van problemen.</p>	<p>€€€€€ Gemiddelde kosten</p>	<p>Er zijn grofweg twee soorten interventies:</p> <ul style="list-style-type: none"> • technologie voor leerlingen, zoals programma's of apps voor het oplossen van problemen of opdrachten met een open einde; • technologie voor leerkrachten/docenten, zoals een digitaal schoolbord of leerplatform. <p>Zet de interventies in als aanvulling, niet in plaats van.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Als je technologie effectief wilt inzetten, moeten de leer- en onderwijsdoelen centraal staan en niet de technologie zelf: technologie is geen doel op zich. Je moet duidelijk voor ogen hebben hoe een nieuwe technologie de wisselwerking tussen lesgeven en leren kan verbeteren. 2. Nieuwe technologie leidt niet automatisch tot betere prestaties. 3. Hoe kan een nieuwe technologie leerlingen helpen om harder of efficiënter te werken en het langer vol te houden om zo hun leerproces te verbeteren? 4. Dat leerlingen gemotiveerd zijn om technologie te gebruiken, leidt er niet altijd toe dat ze effectiever gaan leren, zeker als het gebruik van de technologie en de gewenste leerprestaties niet goed op elkaar zijn afgestemd. 5. Leerkrachten/docenten hebben ondersteuning en tijd nodig om nieuwe technologie effectief toe te passen. Ze moeten niet alleen leren hoe de hard- en software werken, maar ze hebben ook training nodig om te leren hoe technologie kan worden ingezet voor betere leerprestaties. 6. Let bij het werken met digitale technologie ook op de privacy en gegevensbescherming van leerlingen. 	<p>E-learning leerkrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ICT en Mediawijsheid • Gepersonaliseerd leren en de inzet van ICT in de klas • Lesgeven op afstand • Lesgeven op afstand aan kleuters <p>Leerblokken Edutrainers:</p> <p><i>Microsoft 365:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Van start met didactisch digitaal lesgeven • Van start met Teams 2.0 • Toetsen maken met Forms <p><i>Google Classroom:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Van Start met Google Classroom <p><i>* Zie ook in de rij hieronder het Pluspakket Leerblokken Edutrainers die aan de eigen academie kan worden toegevoegd.</i></p>
			<ul style="list-style-type: none"> • Flip je les: de basis • Flip je les: Edpuzzle • Flip je les: Eigen video's maken • De digitale beleveniswereld van de jeugd • Digitale media: de basis • Kennis testen met Socrative • Stemmen via polls • Taken organiseren met Trello • Formatief toetsen • Video's maken met Screencast-O-Matic • Interactieve lessen geven met Pear Deck 	<p><i>Microsoft 365 - Didactisch digitaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Instructie en verwerven van kennis • Opening en sluiting van de les • Verwerking en werkvormen • Feedback en toetsen • Leerhulpmiddelen • Teams in de klas 2.0 • Teams beheren 2.0 • Samenwerken met Teams in de klas • Toetsen maken met Forms • Differentiëren met Forms • Flipgrid: geef elke leerling een stem 	<p><i>Google Workspace - Didactisch digitaal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Breid je klaslokaal uit met Google Classroom • Van start met Google Classroom • Opdrachten klaarzetten in Google Classroom • Leer je leerlingen samenwerken • Opdrachten ontwerpen voor samenwerkend leren • Samenwerkend leren begeleiden • Laat leerlingen van elkaar leren • Toetsen maken • Leerlingen elkaar laten beoordelen • Opdrachten beoordelen • Leren van toetsresultaten • Differentiëren 	

VERBETEREN = VERANDEREN = LEREN

Duurzaam beter onderwijs

Deel 2 | Professionalisering als duurzame interventie

In het tweede deel van deze Handreiking laten we je zien hoe je professionalisering in kunt zetten als effectieve interventie voor duurzaam beter onderwijs.

1. Professionalisering als effectieve interventie

Het verbeteren van de kwaliteit en professionaliteit van leerkrachten is een van de meest effectieve interventies.

2. Professionalisering als interventie: wat werkt?

Professionalisering en beproefde kwaliteitsinstrumenten voor een duurzame verbeteraanpak.

3. Instrumenten voor kwaliteitsontwikkeling

Jouw routekaart naar kwaliteit:
koppel de interventies en ontwikkeldoelen aan het scholingsplan.

4. Flipping the classroom

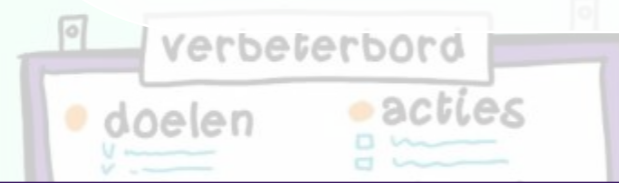
Inzet e-learning als effectieve aanpak voor teamscholing.

5. Samen leren en innoveren

De professionele leergemeenschap als werkwijze voor een continu proces van onderwijsverbetering.

reflecteren

Professionalisering voor duurzaam beter onderwijs

De kwaliteit van de leerkracht is de belangrijkste factor in het onderwijsproces van de leerling. Dat maakt dat het verbeteren van de kwaliteit en professionaliteit van leerkrachten een van de meest effectieve interventies is.

Professionalisering stelt leerkrachten in staat nieuwe aanpakken en methoden in te voeren. Dit resulteert in een langetermijneffect omdat de basiskwaliteit van het reguliere onderwijs verbetert, voor alle leerlingen van nu en in de toekomst.

Het NPO en professionalisering

Wat opvalt in de Menukaart is dat het succes van veel interventies afhangt van de kwaliteit van de leerkracht en dan met name van de kwaliteit van de afstemming op de specifieke behoeften van de leerling. Leerkrachten verschillen en zij zullen zich naar eigen inzicht willen scholen in bijvoorbeeld pedagogische, didactische of ICT-vaardigheden. Dat neemt niet weg dat je in het NPO School Programma de professionalisering passend bij de gekozen interventies kunt koppelen aan teamscholing.

Studies tonen aan dat leerkrachten hun vaardigheden kunnen ontwikkelen als collega's hun lessen observeren en daar feedback op geven gedurende een langere periode. Dit is extra effectief als de collega's samen werken aan de ontwikkeling van specifieke vaardigheden. Ondersteuning met een ruim cursusaanbod in een eigen en altijd toegankelijke online academie kan het effect versterken.

Het Nationaal Programma Onderwijs in 5 stappen.

Professionalisering is dus belangrijk.
Maar wat werkt?

Bronnen:

- Educationlab (2021). *Praktijkaart Professionalisering*
- PO Management (2021). *Professionaliseren voor blijvend beter onderwijs*
- Learn!, VU, NRO (2020). *Effectiviteit van inhaal- en ondersteuningsprogramma's om onderwijsachterstanden in te halen: een overzicht van internationale en Nederlandse literatuur.*

Professionalisering: Wat werkt?

Effectieve professionalisering

Effectieve professionalisering kun je organiseren door in te zetten op:

- Coaching
- Gerichte bijscholing / professionalisering
- Lerende & reflecterende teams
- Het organiseren van 'peer learning'

Professionalisering als interventie

In de Menukaart van het Nationaal Programma Onderwijs staat als mogelijke interventie:

'Professionalisering die nodig is om gekozen interventies te kunnen uitvoeren, zoals coaching of gerichte trainingen.' Ook bij de interventies zelf wordt training van leerkrachten vaak genoemd als essentieel onderdeel van het welslagen van de interventie.

Instrumenten voor het kwaliteitsbeleid en verbeteraanpak

Professionalisering lijkt dus een onmisbaar onderdeel in het School Programma en een belangrijk onderdeel van de gekozen verbeteraanpak en interventies. Werk met beproefde instrumenten voor jullie verbeterbeleid ten aanzien van de onderwijskwaliteit, zoals de PDCA-cyclus (Plan, Do, Check Act), Werken met Kwaliteit (WMK) of de verbeteraanpak van Stichting Leerkracht. En maak het scholingsplan/professionalisering daar onderdeel van.

Hoe maak je
professionalisering
onderdeel van het
kwaliteitsbeleid?

Bron:

- Presentatie Education Lab tijdens congres *De staat van het onderwijs* (11 mei 2021)

Routekaart naar Kwaliteit

VERBETEREN = VERANDEREN = LEREN

De Nederlandse managementgoeroe Ben Tiggelaar (2018) stelt: "Het is voor alle vormen van verandering en vernieuwing essentieel dat je beseft dat het vooral om leren draait. Formuleer het doel waar je naar streeft zo veel mogelijk in termen van persoonlijke ontwikkeling en niet in termen van wat je wilt presteren."

Ontwikkeloelen basis Scholingsplan

Koppel daarom voor succesvol veranderen de interventies/ontwikkeloelen uit het NPO School Programma of schoolplan aan scholing en zet ze in een Scholingsplan, zowel op individueel niveau als op groeps- en teamniveau. Door je eerst te verdiepen in het onderwerp en doel kun je daarna gericht en effectief werken aan de gewenste verandering.

Tip: Lees meer in de e-learningcursus *In een notendop: Het Scholingsplan*.

Flipping the classroom: samen kennis delen en verdiepen

Het werken aan de interventies/ontwikkeloelen gebeurt vaak in groepjes die regelmatig samenkomen. Gebruik e-learning als input voor deze bijeenkomsten om met kennis van zaken samen te werken aan verbetering. Iedereen bereidt zich individueel voor met e-learning en samen diep je het onderwerp en de acties verder uit: *flipping the classroom* dus. Een effectieve aanpak voor nascholing.

Tip: Werk je met de verbeteraanpak van **Stichting Leerkracht**? Ook dan kun je e-learning inzetten bijvoorbeeld (ter voorbereiding op of) tijdens de werksessies.

Jullie Routekaart Kwaliteit

De dagen zijn al druk genoeg, dus laat E-learning Wizard geheel gratis en vrijblijvend een scholingsadvies maken dat aansluit bij de interventies en ontwikkeloelen uit jullie plan. [Vul de routekaart in](#) en wij gaan aan de slag! In het advies laten we zien hoe jullie e-learning kunnen inzetten voor nascholing en nóg beter onderwijs.

Vul hier de
routekaart in

De Routekaart Kwaliteit is ontwikkeld door E-learning Wizard en Edutrainers. Samen richten wij voor scholen eigen academies in met daarin ruim 200 e-learningcursussen.

e-learning wizard

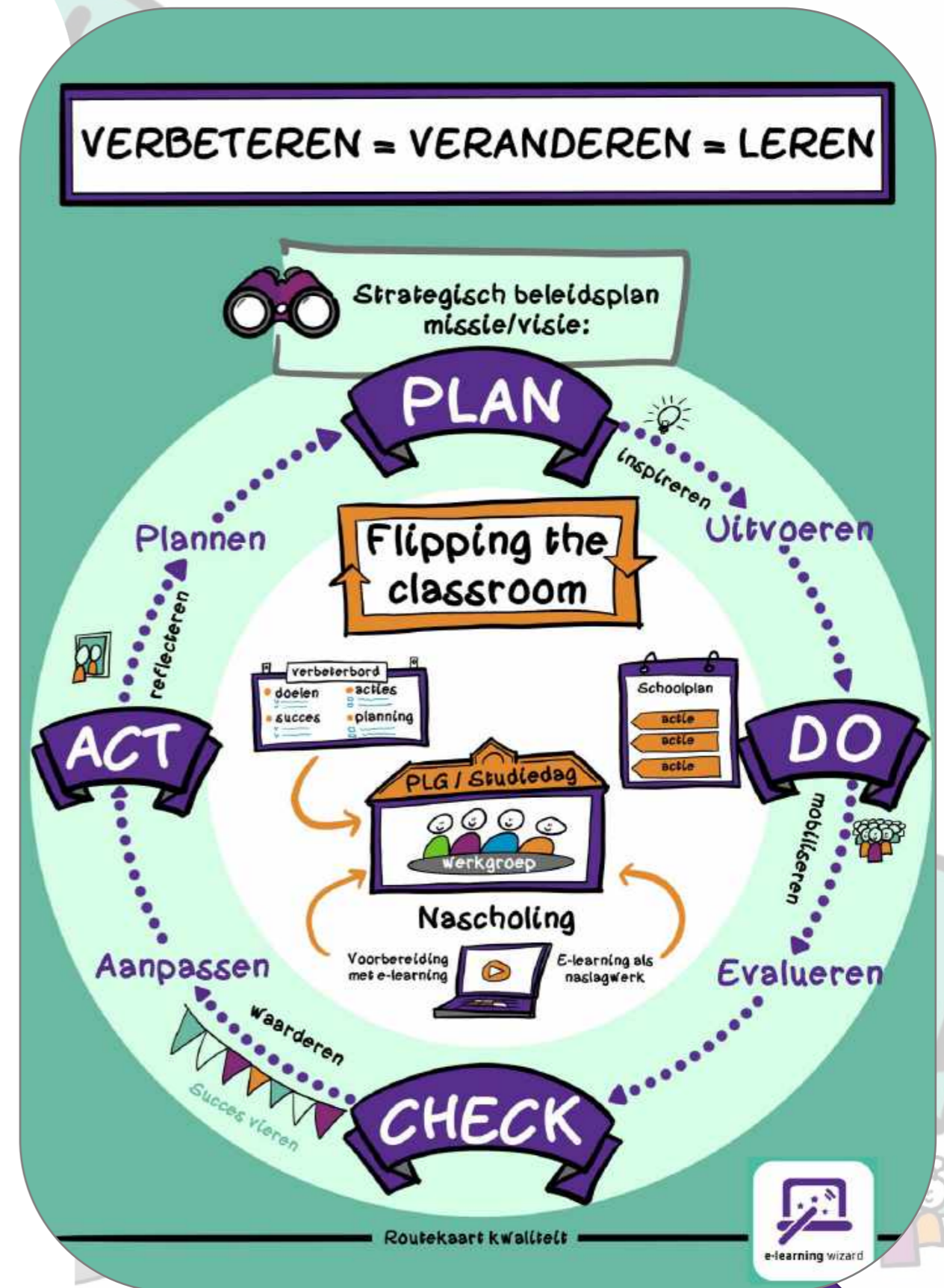
Lerarenacademie

Blij in je vak!

Samen werken aan de beste leerkracht voor elk kind

edutrainers

E-learning voor digitale
didactische vaardigheden

Flipping the classroom:
Hoe werkt dat?

Flipping the classroom

Naast de inzet van e-learning voor individuele scholing kun je e-learning ook inzetten als effectieve aanpak van teamscholing.

Zo pak je het aan

Bepaal het ontwikkeldoel en kies een bijpassende e-learningcursus en plan een studiedag. Ter voorbereiding op deze dag volgt het team (individueel of in groepjes) de e-learningcursus. Elk teamlid (of groepje) noteert bevindingen, vragen en wensen.

Bij de start van de studiedag heeft iedereen dezelfde voorkennis en kun je gelijk samen de diepte in. Borg daarna gemaakte afspraken in de praktijk en evalueer regelmatig.

Door te werken met deze aanpak vorm je met het team een **Professionele Leergemeenschap**.

Tip! Gebruik de Leidraad structurele onderwijsverbetering.

Dit stappenplan voor onderzoekend leren staat in elke cursus. Een voorbeeld van deze aanpak wordt uitgewerkt in de e-learningcursus *Verbeteren van instructiegedrag met de Leidraad structurele onderwijsverbetering*.

Professionele leergemeenschap?
Een werkwijze voor een continu proces van onderwijsverbetering

De voordelen van Flipping the classroom:

- Voorbereiding van je bijeenkomst met e-learning is effectief en efficiënt: de optimale vorm van blended learning.
- Elk teamlid start de studiedag met gelijke voorkennis; focus op diepgang en het oefenen van vaardigheden. Het team brengt bevindingen, wensen en vragen in.
- Geeft ruimte en aandacht voor borging: Wat wil je samen bereiken? Maak afspraken en plan een vervolgbijeenkomst/ evaluatiemoment.
- Deze blended learning slaat een brug tussen de verschillende leerstijlen: effectieve nascholing voor elk teamlid.
- Door het vastleggen en borgen van de resultaten sluiten nieuwe teamleden eenvoudig aan op ontwikkelde kennis en vaardigheden.

Vorm een Professionele LeerGemeenschap (PLG)

Werken in een professionele leergemeenschap wordt steeds vaker gezien als een werkwijze die ervoor kan zorgen dat onderwijsverbetering een continu proces wordt. Het uitgangspunt hierbij is dat professionals samen leren en het eigen handelen steeds effectiever maken.

Onderwijsexperts stellen wel een paar voorwaarden voor het 'samen leren' en innoveren. De groep moet bereid zijn om onderzoeksmatig te handelen en de dialoog kunnen voeren. Onderling vertrouwen is hiervoor een must.

Kenmerken van een PLG

Een goed functionerende PLG is te herkennen aan zes hoofdkenmerken (Dufour, R., Dufour, R., Eaker, R. Many, T., 2010):

- Een gedeelde missie (doel), visie (duidelijke richting), waarden (collectieve inzet en verplichtingen) en doelstellingen (indicatoren, tijdlijnen en targets)
- Een cultuur van samenwerking met de focus op het leren door iedereen
- Gezamenlijk onderzoek naar de beste praktijkvoorbeelden en naar de huidige werkelijkheid
- Actiegerichtheid: leren door te doen
- Een voortdurend streven naar verbetering
- Resultaatgericht werken

'Een PLG is een gemeenschap van onderwijsprofessionals die samen leren over de onderwijspraktijk, met als doel deze te verbeteren.'
Damhof & Van Sluis (2012)

Essentiële vragen

Vier essentiële vragen helpen leerkrachten te focussen op enkel en alleen het leren voor alle leerlingen (DuFour, 2004):

1. **Wat willen onze leerlingen leren?** Welke kennis, vaardigheden en bekwaamheden verwachten we van hen bij dit vak, op dit niveau, bij dit lesblok?
2. **Hoe weten we of alle leerlingen de (bedoelde) kennis, vaardigheden en bekwaamheden leren** waarvan wij hebben bepaald dat ze essentieel zijn?
3. **Wat doen we als sommige leerlingen niet leren?** Welke processen hebben we achter de hand om leerlingen die dat nodig hebben, extra tijd en ondersteuning te bieden, zodat ze leren op een manier die tijdig, zorgvuldig, bindend en systematisch is?
4. **Hoe kunnen we de lessen uitbreiden en verrijken** voor alle leerlingen die de kennis en vaardigheden al verworven hebben?

Nog vragen?

Tip! Meer weten? Volg de e-learningcursus *Werken in een Professionele Leergemeenschap (PLG)*

Vragen? Wij helpen je graag!

E-learning Wizard

Klaas Bellinga
Directeur
klaas@e-learningwizard.nl
06 – 51 50 33 07

[Website
E-learning
Wizard](#)

E-learning Wizard

Sandia Bellinga-Nagesser
Coördinator en adviseur
sandia@e-learningwizard.nl
06 – 51 82 72 07

Edutrainers

Laura Walter-Goudsmit
Directeur
laurawalter-goudsmit@edutrainers.com
06 – 54 79 58 55

[Website
Edutrainers](#)

e-learning wizard

Lerarenacademie

 Blij in je vak!

Samen werken aan de beste leerkracht voor elk kind

edutrainers

E-learning voor digitale
didactische vaardigheden

[Vul hier de
routekaart in](#)